

Vesilain tarkistaminen - uuden kalatalousvelvoitetta tai -maksua koskevan lupamääräyksen antaminen vesivoimalaitokselle

Sisällys

I Hankkeen tausta

II Lähtökohtia

III Perusvalmistelu

IV Eesityksen keskeinen sisältö

V Uuden kalatalousvelvoitteen tai kalatalousmaksun määrääminen

VI Voimallaitoksen lunastaminen

VII Lausuntopalaute

VII Jatkovalmistelu

I Hankkeen tausta

- vesilain tarkistamishanke löytyy yleisestä tietoverkosta osoitteesta <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM039:00/2019>
- hanke aloitettu edellisen hallituksen aikana, sisältyy Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan: ”Hallitus päivittää vesilakia siten, että vanhojen vesilupien päivityksen lisäksi niin sanotuille nollavelvoitelaitoksille voidaan asettaa kalatalousvelvoitteita.”
- hanke liittyy yleisempään tavoitteeseen parantaa vaelluskalojen elinolosuhteita
- vuonna 2017 oikeusministeriölle tehty esitys vesilain tarkistamisesta (Suomen Luonnonsuojeluliitto, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ja WWF Suomi)
- Euroopan unionin vesipolitiikkaa koskeva sääntely

II Lähtökohtia

- kansalliset ja EU-oikeudelliset sääntelypaineet
- sääntelyn soveltamisala ja toteuttamistapa
- valtiosääntöoikeudelliset reunaedellytykset (erityisesti vesitalousluvan pysyvyyssuoja)

III Perusvalmistelu

- oikeusministeriö asetti työryhmän suorittamaan perusvalmistelua ja seurantaryhmän seuraamaan ja arvioimaan työryhmän työtä
- työryhmän toimikausi 10/2022-3/2023
- työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus vesilain muuttamiseksi siten, että kalatalousvelvoite tai kalatalousmaksu voitaisiin jatkossa nykyistä helpommin liittää lainvoiman saaneeseen vesivoimalaitoksen lupaan, johon sellaista ei entuudestaan sisälly

IV Esityksen keskeinen sisältö

- työryhmän esityksen mukaan vesilakiin tulisi sisällyttää säännökset uuden kalatalousvelvoitteen, kalatalousmaksun tai niiden yhdistelmän määrittämisestä sellaisen vesivoimalaitoksen lupaan, johon sellaista ei sisälly (3 luvun uusi 21 a §)
- samassa yhteydessä tulisi tarkistaa 19 luvun 5 ja 12 §:n säännöksiä
- muutokset mahdollistaisivat nollavelvoitelaitosten lupamääräysten tarkistamisen kalatalousasioiden osalta nykyistä helpommin
- vesivoimalaitoksen lunastaminen eräissä tilanteissa (2 luvun uusi 13 b §) ja tähän liittyvä 13 luvun 11 §:n muutos

V Uuden kalatalousvelvoitteen tai kalatalousmaksun määrääminen

- uusi 3 luvun 21 a §
- lupaviranomainen voi kalatalousviranomaisen hakemuksesta määrätä 14 §:ssä tarkoitetun kalatalousvelvoitteen, kalatalousmaksun tai niiden yhdistelmän vesivoimalaitoksen luvan haltijalle, jos lupaan ei sellaista sisälly
- kalatalousvelvoitteesta, kalatalousmaksusta tai näiden yhdistelmästä päätettäessä on otettava huomioon kalakantojen elinolosuhteiden ja vaellusyhteyden turvaamisen ja palauttamisen mahdollisuudet vesistössä, muut vesistössä toteutettavat toimenpiteet ja laitoksen merkitys energiahuollon kannalta
- kalatalousvelvoitteen määräämisessä ei sovelleta 14 §:n 2 momentin toista virkettä
- luvan haltijalla on oikeus saada valtiolta korvaus 1 momentissa tarkoitetusta velvoitteesta aiheutuvasta vesivoiman menetyksestä johtuvasta hyödyn olennaisesta vähentymisestä
- korvausta voidaan sovitella ottaen huomioon aika, jonka luvan haltija on voinut käyttää vesivoimaa hyväkseen
- luvan haltijalla on lisäksi oikeus saada valtiolta korvausta sellaisista velvoitteen täytäntöönpanosta aiheutuvista kustannuksista, joita on pidettävä haltijan kannalta kohtuuttomana

VI Voimalaitoksen lunastaminen

- uusi 2 luvun 13 b §
- lupaviranomainen voi kalatalousviranomaisen hakemuksesta myöntää oikeuden vesivoimalaitoksen, jonka lupaan ei sisälly kalatalousvelvoitetta tai kalatalousmaksua, omaksi lunastamiseen
- edellytyksenä 4-kohtainen luettelo (vaellusesteen poistamisen tarpeellisuus, laitoksen vähäinen merkitys energiahuollon näkökulmasta, laitoksen vähäinen taloudellinen arvo, lievemmän keinon kustannustehottomuus)

VII Lausuntopalaute

- lausuntoja saatiin 51 kpl, lausuntopalautteesta koostetaan tiivistelmä
- palaute pitkälti odotetun sisältöistä
- lakiehdotuksen tavoitteita kannatettiin laajasti, ehdotettuja muutoksia kannatettiin ja vastustettiin
- useissa lausunnoissa tuotiin esille jatkovalmistelun tarpeellisuus
- eräissä lausunnoissa ehdotusten katsottiin olevan osin riittämättömiä, toisissa lausunnoissa ehdotuksia pidettiin liian pitkälle menevinä
- keskeisiä ehdotuksia koskevan kritiikin ydinviestit
  - ehdotukset laadittu vaelluskalakantojen turvaamistavoitetta tukeviksi, muille yhteiskunnallisille intresseille annettu vähäinen painoarvo
  - valtiosääntöoikeudellinen arvio puutteellinen
  - eri tahoille aiheutuvien vaikutusten (erityisesti taloudellisten) arviointi puutteellinen
  - ehdotusten suhde muuhun vesilain luvan muuttamista koskevaan sääntelyyn epämääräinen

VIII Jatkovalmistelu

- PMI Petteri Orpon hallitusohjelman (s. 153) mukaan ”Hallitus päivittää vesilakia siten, että vanhojen vesilupien päivityksen lisäksi niin sanotuille nollavelvoitelaitoksille voidaan asettaa kalatalousvelvoitteita.”
- valtioneuvostossa ollaan parhaillaan hankkeistamassa hallitusohjelman kirjauksia

